

Gemeente Hoeksche Waard
t.a.v. Yvonne Ligtelijn/Hilde de Jong
Postbus 2003
3260 AE OUD-BEIJERLAND

20 april 2020

*Betreft: uw adviesaanvraag Nulmeting verborgen armoede dd. 7 april 2020
Onze referentie 2020-04*

Geachte mevrouw Ligtelijn, geachte mevrouw De Jong,

Op uw verzoek reageren wij graag op bovengenoemde adviesaanvraag. Wij doen dat 'met gepaste spoed' omdat onze raad van mening is dat juist met de aanpak van (verborgen) armoede geen tijd verloren mag gaan. Wij verwachten dan ook van het college dat die de (verborgen) armoede in de Hoeksche Waard net zo voortvarend oppakt door op korte termijn voorstellen uit te werken en maatregelen te nemen waarvan het effect al binnen een paar maanden zichtbaar wordt. Wij veronderstellen dat een voortvarende aanpak ook de gemeenteraad zal aanspreken. Immers, zoals u ook schrijft (en we vatten samen): *'Inwoners die financieel niet zelfredzaam zijn, zijn niet of onvoldoende in staat om deel te nemen aan de samenleving (...) sociale uitsluiting en stress (...) eenzaam (...) gevoel van onderwaardering, vermindering van het denkvermogen, gezins- en gedragsproblematiek (...) en uitval wegens ziekte.'* Wij delen dat gedachtengoed. Wij delen ook uw visie dat armoede en schuldenproblematiek voorkomen moeten worden door inwoners te leren en begeleiden om (weer) financieel zelfredzaam te zijn. Voor de goede orde: de Adviesraad is van mening dat alleen het aanpassen van regels geen bijdrage levert aan de kwaliteit van de steun die de gemeente binnen het sociaal domein biedt. Er is dus veel werk aan de winkel.

Hieronder gaan wij uitgebreid in op verschillende aspecten. Samenvattend adviseren wij nu in reactie op uw adviesaanvraag als volgt:

- Ga aan de slag. Er is geen tijd te verliezen.
- Organiseer een kort kwalitatief onderzoek onder het maatschappelijke middenveld en hulporganisaties.
- Formuleer doelgroepenbeleid, waarbij helder wordt welke hulp voorhanden is en hoe deze wordt gecommuniceerd met de specifieke doelgroep⁺⁾
- Sluit aan en maak gebruik van landelijke ontwikkelingen en succesvolle projecten. Ga niet zelf het wiel uitvinden.
- Vereenvoudig de procedures en de aanvragen. In lijn met het gedachtengoed achter de 'omgekeerde verordening'
- Ga verregaande samenwerking aan met het maatschappelijk middenveld en hulporganisaties en faciliteer hun inspanningen
- Zorg voor perspectief voor 'bedreigde' Hoeksche Waarders, zowel op korte als op de lange termijn.

⁺⁾ Het moet voor iedere gebruiker, ongeacht zijn vraag of problematiek, direct duidelijk zijn waar hij met zijn vraag terecht kan. In die zin is er sprake van generieke oplossing en dito, heldere en eenduidige communicatie. Onderliggend dient er wel aanbod op maat te zijn dat leidt tot een goede en duurzame oplossing.

U vraagt expliciet advies over de aanbevelingen binnen het aangeboden rapport. Daar gaan we verderop op in. Vooraf willen wij echter ook duidelijk aangeven (en u ziet dat ook al terug in onze adviezen hierboven) dat om uw *“ambitie dat een inwoner, eventueel met ondersteuning, financieel zelfredzaam is en blijft, en hierdoor kan participeren in de samenleving”* onmiddellijke actie vereist. Uiteraard is het belangrijk, zoals u zegt, zorgvuldig te zijn *“in de keuze welke interventies nodig zijn en hulpverleners, intern en extern, op te leiden en coachen.”*

Wij beogen door ruim binnen de gestelde termijn het advies uit te brengen ons steentje hier aan bij te dragen en de urgentie te benadrukken.

En wij zijn van mening dat de door u genoemde tijd tot een minimum beperkt dient te blijven zonder dat dat ten koste gaat van de ontwikkelcapaciteit.

Wij zien dan ook graag in de uitwerking een helder en kort tijdpad.

Met vriendelijke groet,
w.g.
John Stuurman
voorzitter ASDHW

Voedselbanken het land uit, te beginnen met de Hoeksche Waard.

De Adviesraad staat voor een snelle en adequate aanpak voor van de armoede in de Hoeksche Waard met als motto ‘Voedselbanken het land uit, te beginnen met de Hoeksche Waard’. Dat proces kan worden versneld door

- a. het inwinnen van informatie bij “vaste lasten bedrijven” (nuts, woningcorporatie), het maatschappelijke middenveld en de hulporganisaties;*
- b. door aan te sluiten bij landelijke projecten die hun waarde al bewezen hebben;*
- c. samenwerking te zoeken met gemeenten die hier al beleid op hebben;*
- d. de aanbeveling en tips in dit advies ter harte te nemen.*

Het Ecorys-rapport

Voordat de Adviesraad uw vragen beantwoordt geven wij graag een inhoudelijke reactie op het rapport van Ecorys. Daarin zien wij:

- *Dit onderzoek is een nulmeting. Het biedt een beschrijving van de situatie op basis van kwantitatieve data en een aantal ervaringen vanuit verschillende perspectieven.*
- *Deze nulmeting geeft onvoldoende zicht op de situatie van nu (gegevens 2018).*
- *Het zijn bevindingen opgetekend door de onderzoekers.*
- *Dit onderzoek biedt een indicatie van de omvang van verborgen armoede.*
- *Het is geen effectstudie.*
- *Om de kwalitatieve onderzoeksvragen te beantwoorden is gekozen voor het inventariseren van ervaringen van een diverse groep partijen die direct of indirect met inwoners in armoede te maken hebben.*
- *Er is gekozen voor een brede inventarisatie en daardoor een beperkte mate van diepgang per organisatie.*
- *Het streven was om nog meer kenmerken van de betreffende inwoners te analyseren zoals statushouders, laaggeletterden, inwoners met een licht verstandelijke beperking of met een chronische ziekte. Dit bleek vanwege privacywetgeving niet mogelijk.*

De Adviesraad vindt het een gemiste kans dat er niet voor een onderzoek met meer diepgang is gekozen. De nulmeting blijft nu heel globaal en geeft slechts aan dat bewoners van de Hoeksche Waard bij een inkomen van minder dan 130 % van het minimum een verhoogde kans hebben op armoede.

De Adviesraad denkt, dat wanneer vooraf meer tijd besteed zou zijn aan het bevragen van het maatschappelijk middenveld en de hulporganisaties er een kwalitatief en kwantitatief beter beeld van de 'armoede in de Hoeksche Waard' was uitgekomen.

Nog beter ware het geweest indien een representatieve groep inwoners in verborgen armoede bereikt was en vervolgens bereid gevonden voor een gesprek.

Niet alleen is nu een beperkt aantal organisaties (bijvoorbeeld 3 scholen) bevraged; Voedselbank en Humanitas Formulierenhulp & Thuisadministratie hebben exacte cijfers over het aantal Hoeksche Waarders die gebruik maken van hun hulp.

Ook andere organisaties, zoals alle kerken en scholen, kunnen waarschijnlijk precies aangeven hoeveel mensen zij ondersteunen en hoeveel kinderen/ouders aangeven niet mee te kunnen/willen doen (met gebrek aan geld als eigenlijke oorzaak) zonder daarmee persoonlijke gegevens te delen.

Dat voor de huidige aanpak is gekozen, zoals Ecorys zelf aangeeft, 'mede in het belang van de voortgang' is onzes inziens geen argument. Integendeel, het proces is nu vertraagd.

Conclusies rapport

De "Nulmeting verborgen armoede Hoeksche Waard, Aard en omvang verborgen armoede" benoemt dus niet het gewenste resultaat. De meting betreft hooguit 'de kans op verborgen armoede in bepaalde groepen' en geen percentage of aantal. Dat is moeilijk om vast te stellen. Het betreft immers een verborgen probleem. De conclusie zou moeten zijn: dat aard en omvang niet bekend zijn.

Ook Ecorys bevestigt in zijn rapport 'dat juist de mensen in verborgen armoede niet zomaar te vinden zijn'.

Ongevraagd stelt onze Raad voorts vast dat de aanpak van dit probleem zowel bij de voorgaande als de huidige gemeente op z'n minst gering was. Ook dat is een nulmeting.

Dit is een feitelijk oordeel. Geen waardeoordeel.

Advies met betrekking tot de zes benoemde thema's binnen het rapport

Vraag 1 / de zes benoemde thema's.

- *Uitbreiding en versterking vroegsignalering*

De Adviesraad ondersteunt dit van harte en bepleit met nadruk aansluiting te zoeken bij landelijke initiatieven, zoals de pilot in Nijmegen (Op de Rit!) en het Landelijk Convenant Voegsignalering waarbij gebruik wordt gemaakt van indicatoren die vroegtijdig het ontstaan van schulden signaleren bij een inwoner van de betreffende gemeente en waardoor de betreffende inwoner in een vroeg stadium kan worden benaderd en gericht op zijn situatie hulp krijgt aangeboden.

- *Versterking aanbod voor specifieke doelgroepen*

In dit kader spreken we over doelgroepen. Ook komt de term risicogroepen voorbij. Welke terminologie ook geldt, wij benadrukken dat het opsporen van en helpen bij verborgen armoede voor elke inwoner geldt.

De Adviesraad stelt voor aanbod te ontwikkelen voor in ieder geval twee doelgroepen.

1. Op basis van inkomen (110, 120 of 130 %) en gezinssamenstelling beleid maken dat ervoor zorgt dat uitkeringen, aanvullende uitkeringen e.d. direct beschikbaar komen voor deze Hoeksche Waarders.
2. Op basis van specifieke omstandigheid zoals overlijden partner, scheiding, 18 jaar worden, plotseling verminderde inkomsten, statushouders e.d.

Het goed in beeld hebben van de doelgroepen geeft ruimte voor beleid dat erop gericht is de specifieke problemen van deze groepen aan te pakken, armoede uit te bannen en te zorgen dat iedereen mee kan doen in onze inclusieve samenleving.

- *Laagdrempelige hulp en advies bij financiële problemen*

In algemene zin is de Adviesraad hier groot voorstander van. De insteek en uitwerking zal bepalend zijn voor het succes. De Adviesraad adviseert hierbij nadrukkelijk naar een vereenvoudiging van de procedures en aanvragen te kijken. Beleid waarmee een inclusieve samenleving wordt beoogd, dient uit te gaan van vertrouwen in de hulpvrager en de uitvoerende ambtenaar. Ook is heel belangrijk dat die hulp makkelijk en via één loket vindbaar is van waaruit aanvragers verder begeleid worden naar de juiste perso(n)en/instantie(s), afdeling(en).

Scholing hierin is voorhanden en voor werkende voorbeelden kan de gemeente Hoeksche Waard terecht bij Het Kenniscentrum Psychologie en Economisch gedrag, een samenwerkingsverband tussen de Stichting Utopa en de sectie Sociale, Economische en Organisationspsychologie (SEO) van de Universiteit Leiden.

- *Communicatiestrategie - beter bereiken van inwoners*

De Adviesraad heeft aangegeven voorstander te zijn van doelgroepenbeleid, zonder uitsluiting van wie daarin niet benoemd is. De communicatiestrategie dient er op gericht te zijn iedereen in de doelgroepen (en mensen in hun omgeving) te bereiken, liefst in het stadium waarin er nog geen sprake van problemen is. Dus zo mogelijk met preventief oogmerk, maar zeker in het kader van vroegsignalering. De wijze waarop zal per doelgroep kunnen verschillen.

Jongeren mogelijk via school, social media e.d., ouderen via breed ingezet signalerend huisbezoek en ondernemers ondersteunen ondernemers.

Naast de inrichting van voor iedereen gemakkelijk toegankelijke en vindbare fysieke loketten dient er een makkelijk toegankelijke website te zijn waar het voor de doelgroepen heel snel duidelijk is wie waarvoor in aanmerking op basis van zijn/haar situatie en waar eenvoudig een aanvraag kan worden ingediend.

Voorbeeld van een dergelijke succesvolle aanpak is 'Stadsring51' van de gemeente Amersfoort.

Uit de communicatie zal ook blijken dat inwoners weten dat er aandacht is voor hun positie en het bereiken van de betreffende inwoners is onlosmakelijk gevolg bij een geslaagde communicatie of signalering.

Hier dient een strategie op te worden uitgewerkt met de nadruk op in gesprek komen. **Erop af en wel nu.**

- *Deskundigheidsbevordering*

Deskundigheidsbevordering is voor de Adviesraad een must, maar niet alleen voor het gemeentelijk apparaat en beleidsmakers, maar ook voor het maatschappelijke middenveld en hulpverlenende organisaties met als resultaat breed toegankelijke kennis van de mogelijkheden en uitwisseling van ervaringen tussen de diverse groeperingen.

Goed geschoolde en toegankelijke casemanagers die goed de weg kennen in dit domein en die snel vertrouwen kunnen winnen van de (mogelijke) cliënt kunnen helpen voorkomen dat er schaamte ontstaat om hulp te vragen.

- *Verbetering samenwerking maatschappelijk middenveld en hulpverlenende organisaties.*

Samenwerking is een must. Niet alleen op deskundigheidsbevordering, maar ook bij vroegsignalering, het aanbod voor specifieke doelgroepen en de communicatiestrategie.

Nogmaals adviseert de Adviesraad in gesprek te gaan met het middenveld en hulpverlenende organisaties. In deze gesprekken ligt de nadruk op 'samenwerking' en 'facilitering'.

Aanvullend

- De Adviesraad vraagt niet alleen aandacht voor de snellheid van de procedures en de uitvoering maar ook voor het volgende: de gemeente Hoeksche Waard heeft uitgesproken dat zij conform een 'omgekeerde verordening' wil gaan werken. Uitgangspunt hierbij is dat de Hoeksche Waarder centraal staat. *Voeg daarbij 'uitgaan van vertrouwen' dan moet dit leiden tot een beleid waarin allereerst snel tot actie wordt overgegaan om de (hulp)vraag op korte termijn te beantwoorden en een oplossing te bieden, en voor de structurele oplossing daarna tijd te nemen.*

- De Adviesraad vraagt ook aandacht voor scholing in digitale media en financiën voor de diverse groepen. Veel informatie wordt aangeboden via websites. Kennis van digitale media is onontbeerlijk in deze samenleving. De doelstelling 'Inclusieve samenleving' is dan ook niet te realiseren zonder aandacht te besteden aan vaardigheden op dat gebied bij de doelgroepen. Een aanbod van scholing in samenhang met het beschikbaar stellen van bijvoorbeeld een laptop zou een middel zijn dit te realiseren. Het recente van de ene op de andere dag opgestarte 'thuisonderwijs' heeft aangetoond dat armoede ook zo zichtbaar wordt. De laptop kan gezien worden als beloning voor de inspanningen van de deelnemers.

- Ook vraagt de Adviesraad aandacht voor het bieden van perspectief. Wij zijn van mening dat de gemeente haar 'armoedebeleid' zo breed mogelijk dient in te zetten. Voorkomen dat er schulden ontstaan en tijdelijk voorzieningen voor voldoende inkomen vermindert de kans op 'recidive'. Zelfstandig functioneren in onze samenleving kan alleen wanneer er perspectief is op het verkrijgen van voldoende inkomen via werk. Deelnemers begeleiden bij het vinden van de juiste scholing en werk hoort ook bij de Inclusieve Samenleving en dus bij de taken van de gemeente.

Advies met betrekking tot elk van de specifieke aanbevelingen binnen de nulmeting

Vraag 2 / de zes genoemde aanbevelingen.

Vooraf melden wij dat open vragen als deze eigenlijk niet aan ons voorgelegd moeten worden. De gemeente dient voldoende beleidskracht te hebben om snel na het uitkomen van een rapport als dit de eerste lijnen uit te stippelen.

- **Zet een centraal meldpunt op om meer signalen vroegtijdig op te vangen**

De Adviesraad pleit in eerste instantie voor deelname aan het eerdergenoemde landelijk convenant met leveranciers van basisvoorzieningen zoals woningcorporaties, zorgverzekeringen e.d. Daarin gaat het om afspraken betreffende het melden van betalingsachterstanden en een daaraan gekoppeld signaleringssysteem waar de gemeentelijke schuldhulpdienstverlening op kan acteren. Wanneer de gemeente erin slaagt afspraken te maken met het maatschappelijk middenveld en de hulporganisaties over samenwerking en facilitering, kan een centraal meldpunt onderdeel zijn van de afspraken. Zonder die inbedding stuit zoets vaak op emotionele en morele weerstand bij de melder.

- **Richt informatievoorziening meer in vanuit het perspectief van de doelgroep**

Wij hebben eerder al aangegeven dat de communicatie ertoe moet leiden dat iedere gebruiker, ongeacht zijn vraag of problematiek, direct duidelijk is waar hij met zijn vraag terecht kan. In die zin is er sprake van generieke oplossing en dito, heldere en eenduidige communicatie. Onderliggend dient er wel aanbod op maat te zijn dat leidt tot een goede oplossing. Met die aantekening kunnen we ons bij deze aanbeveling aansluiten.

- **Bied laagdrempelige hulp bij financiële problemen**

Wij bepleiten een vereenvoudiging van de procedures, de wijze van aanvragen en een heldere website, die leiden tot een snelle en adequate hulp bij problemen. Eerst een oplossing, dan een toetsing.

- **Investeer in deskundigheidsbevordering en een sociale kaart**

De Adviesraad bepleit deskundigheidsbevordering in het kader van samenwerking tussen het gemeentelijk apparaat, het maatschappelijk middenveld en de hulporganisaties. Met als doel 'samenwerking'. De sociale kaart is hierbij ondersteunend. Ook deskundig casemanagement wekt vertrouwen en bevordert de toegankelijkheid.

- **Gerichte ondersteuning op specifieke risicogroepen bij**

Kinderen/jongeren: Promoot interactief lesaanbod bij scholen en sportverenigingen.

Ouderen: Versterk proactieve benadering ouderen in armoede.

Werkenden: Informeer werkgevers over de hulp die zij kunnen bieden.

Ondernemers: Richt een hulpstructuur voor ondernemers met financiële vragen in.

De Adviesraad is van mening dat het hier bepleite doelgroepenbeleid, de samenwerking en facilitering van het maatschappelijke middenveld en heldere, eenduidige communicatie als doel zullen kunnen leiden tot gerichte interventies en ondersteuning aan specifieke risicogroepen.

Hoeksche Waard, 20 april 2020

Als je tegenwoordig een beroep doet op een uitkering, moet je vaak bewijzen dat je ziek, beperkt of depressief genoeg bent. Pas als je op tientallen formulieren hebt aangetoond dat je echt een hopeloos geval bent, krijg je een beetje geld. Zo'n systeem máákt mensen somber en lusteloos. Het produceert afhankelijkheid. (uit 'De meeste mensen deugen' van Rutger Bregman)